

Motion till riksdagen 2010/11:N6

av Lars Johansson m.fl. (S)
med anledning av prop. 2010/11:70

Tredje inre marknads paketet för el och naturgas

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en oberoende översyn av principmodellen för elnätstariffer.
2. Riksdagen avslår förslaget om att tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, ska fastställa intäktsramen även när det gäller stamnätet (Svenska kraftnät).
3. Riksdagen avslår förslaget till förändringar i ellagen, som vidgar tolkningen av vilka intäkter som ska kunna ingå i intäktsramen under en tillsynsperiod.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en genomgripande översyn av Energimarknadsinspektionens roll och uppgifter.

Motivering

Propositionen syftar till ett genomförande av EU:s s.k. tredje inre marknads paket för el och naturgas. I propositionen föreslås nya lagar om certifiering av företag som bedriver överföring av el i stamledningar respektive naturgas genom högtrycksledningar samt ett antal ändringar i ellagen (1997:857) och naturgaslagen (2005:403). Det föreslås bl.a. strängare krav på avgränsning av transmissionsverksamhet, dvs. i huvudsak den överföring av el som sker på stamnätet och den överföring av gas som sker i högtrycksledningar. För att säkerställa att åtskillnadskraven är uppfyllda föreslås krav på certifiering av stamnätsföretag för el och transmissionsoperatörer på naturgasmarknaden. Nätföretag som ingår i samma koncern som företag som bedriver produktion eller handel ska vara skyldiga att upprätta en övervakningsplan med åtgärder som ska förebygga diskriminerande beteende på marknaden.

Fel! Okänt namn på

Vidare föreslås att den nationella tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, i enlighet med det nya elmarknadsdirektivets krav ska ansvara för att fastställa intäktsram för samtliga elnätsföretag, dvs. även för Svenska kraftnät som driver den s.k. stamledningen. Till skillnad från tidigare direktiv medger enligt propositionen inte det nya elmarknadsdirektivet att något annat organ svarar för fastställandet. Enligt nu gällande regler fastställer Energimarknadsinspektionen intäktsramen i fråga om lokalnät och regionnät medan det är regeringen som fattar beslut vad gäller stamnätet.

I propositionen föreslås även att definitionen av intäktsram i ellagen justeras och utvidgas till att omfatta även andra intäkter än nättariffer som under en tillsynsperiod tas ut för att täcka kostnader hänförliga till nätverksamheten. Enligt nu gällande regler i ellagen (SFS 1997:857) avser intäktsramen endast intäkter som under en tillsynsperiod kan uppbringas genom nättariffer.

Den utveckling vi sett under senare tid reser en mängd frågor kring hur elmarknaden fungerar. Elpriserna slår nya rekord i Sverige. Vi ser kraftiga prisstegringar som ett resultat av halvtomma vattenmagasin, låga temperaturer och kärnkraftverk som går på halvfart. Frågor har rests om huruvida den bristande konkurrensen på elmarknaden gör att elproducenterna faktiskt tjänar pengar på driftstopp, med sämre produktionsresultat som följd.

Konsekvenserna för såväl elintensiv industri som för enskilda hushåll riskerar att bli lika allvarliga som förra året. En ny undersökning från Nordea visar t.ex. att elpriset är det som oroar människor mest när det gäller den egna ekonomin. Nästan 40 % sätter detta högst på listan över vad som bekymrar dem och många minns förra vinterns höga elräkningar.

Även tillsynsmyndighetens, Energimarknadsinspektionens, roll och uppgifter har varit föremål för diskussion. Inte minst gäller detta myndighetens nya modell för prissättning av elnäten, som ju utgör lokala eller regionala monopol. Förslaget har väckt stark kritik, bl.a. från Konkurrensverket och olika konsumentföreträdare. Även myndighetens förslag, på uppdrag av regeringen, för att öka insynen och transparensen i elproducerande företag föranledde diskussion, eftersom man inte föreslog några tvingande regler. Myndigheten föreslog i stället gemensamma branschetiska regler för de samägda kärnkraftverken, oberoende observatörer i kärnkraftsbolagens styrelser och ökad insyn i elbörsen.

En väl fungerande elmarknad är av stor betydelse för Sverige, det gäller såväl den elintensiva industrin som mindre företag, hushåll och villaägare. Vi socialdemokrater har meddelat att vi avser att se över hur elmarknaden fungerat efter avregleringen 1996 och ett sådant arbete har inletts.

Stamnätet spelar en central roll för hela den svenska elförsörjningen, och det är riksdagen som fastställer investeringsbudget för Svenska kraftnät. Mot denna bakgrund, och också utifrån det som anförs nedan om behovet av en översyn av tillsynsmyndighetens nya nättariffmodell, är vi inte beredda att nu flytta över ansvaret för att fastställa intäktsramen för stamnätet från regeringen till Energimarknadsinspektionen.

Vidare anser vi att det nu är hög tid för en oberoende granskning av rimligheten i den nya nättariffmodell som Energimarknadsinspektionen har föreslagit. Elkonsumenterna ska inte behöva betala samma nät två gånger. En

Fel! Okänt namn på

lämplig modell måste beakta elnätets karaktär av naturliga monopol. I avsaknad av ett sådant underlag är vi heller inte beredda att nu acceptera förslaget till förändringar i ellagen som vidgar tolkningen av vilka avgifter som ska kunna anses tillhöra nätverksamheten.

Mot bakgrund av situationen på elmarknaden finner vi det också motiverat att göra en bred översyn av tillsynsmyndighetens roll och uppgifter, vilken även bör omfatta hur myndigheten valt att tolka sitt uppdrag under de tre år som gått sedan myndigheten bildades. Elkonsumenternas intressen av låga och förutsebara elkostnader måste tillgodoses på ett bättre sätt än vad som nu sker på den svenska elmarknaden och detta kräver en väl fungerande tillsynsmyndighet.

Stockholm den 14 april 2011

Lars Johansson (S)

Carina Adolfsson Elgestam (S)

Ingemar Nilsson (S)

Börje Vestlund (S)

Krister Örnfjäder (S)

Ann-Kristine Johansson (S)

Ingela Nylund Watz (S)

Karin Åström (S)